

LĒMUMI

PADOMES LĒMUMS

(2011. gada 19. decembris)

par Eiropas Atomenerģijas kopienas pamatprogrammu kodolpētniecības un mācību pasākumiem (2012.–2013. gads)

(2012/93/Euratom)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 7. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu, kas iesniegts pēc apspriešanās ar Zinātnes un tehnikas komiteju,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta atzinumu ⁽¹⁾,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽²⁾,

tā kā:

(1) Kopīgi valstu un Eiropas centieni pētniecības un mācību jomā ir būtiski, lai veicinātu un nodrošinātu ekonomisko izaugsmi un pilsoņu labklājību Eiropā.

(2) Ar Eiropas Atomenerģijas kopienas pamatprogrammu kodolpētniecības un mācību pasākumiem (2012.–2013. gads) (turpmāk "pamatprogramma") būtu jāpapildina citas Eiropas Savienības darbības pētniecības politikas jomā, kuras nepieciešamas, lai īstenotu stratēģiju "Eiropa 2020", kuru Eiropadome pieņēma 2010. gada 17. jūnijā, jo īpaši darbības izglītības, mācību, konkurētspējas, inovāciju, rūpniecības, nodarbinātības un vides jomā.

(3) Pamatprogramma būtu jāattīsta, balstoties uz sasniegumiem Septītajā pamatprogrammā, kas tika pieņemta ar Padomes Lēmumu 2006/970/Euratom (2006. gada 18. decembris) par Eiropas Atomenerģijas kopienas (Euratom) Septīto pamatprogrammu pētniecības un mācību darbībām kodolenerģijas jomā (2007. līdz 2011. gads) ⁽³⁾, vienlaikus ietverot nepieciešamo pastiprināto uzmanību kodoldrošības jautājumiem, ar ko sekmē kodolpētniecības pārorientāciju. Tai arī būtu jāveicina Eiropas Pētniecības telpas izveide un uz zināšanām balstītas ekonomikas un sabiedrības attīstība Eiropā.

(4) Pamatprogrammai būtu jāsekmē Inovācijas savienības īstenošana (viena no stratēģijas "Eiropa 2020" pamatiniatīvām, kas paredzēta Komisijas 2010. gada 6. oktobra paziņojumā "Stratēģijas "Eiropa 2020" pamatiniciatīva "Inovācijas savienība""), veicinot konkurenci zinātnes izcilības jomā un paātrinot svarīgāko inovāciju ieviešanu kodolenerģētikas jomā, jo īpaši kodolsintēzes un kodoldrošības jomā, kā arī jāveicina ar enerģētiku un klimata pārmaiņām saistīto problēmu risināšana.

(5) Eiropas enerģētikas politikas kontekstā Eiropadome 2007. gada 8. un 9. marta sanāksmē apstiprināja, ka katrai dalībvalstij pašai ir jāizlemj, vai paļauties uz kodolenerģiju, kā arī uzsvēra, ka tas jādara reizē ar turpmākiem uzlabojumiem kodoldrošības un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas jomā. Ir arī atzīts, ka dažās dalībvalstīs kodolenerģija šobrīd kalpo kā pārejas tehnoloģija.

(6) Neraugoties uz kodolenerģijas potenciālo ietekmi uz energoapgādi un ekonomisko attīstību, pastāv iespēja, ka nopietnas kodolavārijas var apdraudēt cilvēku veselību. Tādēļ saistībā ar pamatprogrammu pēc iespējas lielāka uzmanība būtu jāpievērš kodoldrošības un, ja nepieciešams, drošuma aspektiem. Ar pamatprogrammu saistītajiem drošības aspektiem būtu jāattiecas tikai uz Kopīgā pētniecības centra (JRC) veiktajām tiešajām darbībām.

(7) Eiropas Energotehnoloģiju stratēģiskais plāns (SET plāns), kas izklāstīts Padomes 2008. gada 28. februāra secinājumos, paātrina daudzveidīgu zemas oglekļa emisijas tehnoloģiju izstrādi. Eiropadome 2011. gada 4. februāra sanāksmē vienojās, ka Savienība un tās dalībvalstis veicinās ieguldījumus atjaunojamo energoresursu un drošu un ilgtspējīgu zemas oglekļa emisijas tehnoloģiju jomā un pievērsīs lielu uzmanību SET plānā noteikto tehnoloģiju prioritāšu īstenošanai.

(8) Kopiena ir izveidojusi vienotu un pilnībā integrētu kodolsintēzes pētniecības programmu, kurai ir starptautiski vadoša loma kodolsintēzes kā enerģijas avota pilnveidē.

⁽¹⁾ 2011. gada 17. novembra Atzinums (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts). Atzinums sniegts pēc apspriešanās, kas nav obligāta.

⁽²⁾ OV C 318, 29.10.2011., 127. lpp. Atzinums sniegts pēc apspriešanās, kas nav obligāta.

⁽³⁾ OV L 400, 30.12.2006., 60. lpp.

(9) Pēc Padomes 2005. gada 20. decembra Lēmuma Kopiena 2006. gada 11. maijā pievienojās Pamatnolīgumam starptautiskai sadarbībai Ceturtās paaudzes starptautiskā

forumā (GIF) zinātniskās izpētes un attīstības jomā. Ar GIF tiek koordinēta daudzpusējā sadarbība pirmskonceptuālu konstrukciju pētniecībā saistībā ar vairākām progresīvām kodolsistēmām, vienlaikus cenšoties pienācīgi risināt jautājumus, kas ir svarīgi saistībā ar pamatprogrammu, proti, kodoldrošība, kodolatkritumi, neizplatīšana un sabiedrības izpratne.

- (10) Padomes secinājumos par prasmju trūkumu kodolenerģētikas jomā, ko Padome pieņēma 2008. gada 1. un 2. decembra sanāsmē, atzīts, ka Kopienā ir būtiski saglabāt augstu apmācības līmeni kodolenerģētikas jomā.
- (11) Komisija 2010. gadā saņēma galīgos ziņojumus par ārējo izvērtējumu attiecībā uz Kopienas kodolpētniecības pasākumu īstenošanu un rezultātiem laikposmā no 2007. gada līdz 2009. gadam, ietverot gan tiešās, gan netiešās darbības.
- (12) Galvenajai kodolsintēzes pētniecības pasākumu iezīmei saistībā ar pamatprogrammu vajadzētu būt Starptautiskā eksperimentālā kodoltermiskā reaktora (ITER) īstenošanai Eiropā atbilstīgi 2006. gada 21. novembra Nolīgumam par ITER Starptautiskās kodolsintēzes enerģijas organizācijas izveidi ITER projekta kopīgai īstenošanai ⁽¹⁾.
- (13) Pamatprogrammas darbības laikā Kopienas pasākumus ITER īstenošanai, jo īpaši ITER būvei Kadarāšā un ITER tehnoloģiju pētniecībai un izstrādei, vada Eiropas Kopuzņēmums ITER un kodolsintēzes enerģētikas attīstības vajadzībām, kā noteikts Padomes Lēmumā 2007/198/Euratom (2007. gada 27. marts), ar ko izveido Eiropas Kopuzņēmumu ITER un kodolsintēzes enerģētikas attīstības vajadzībām un piešķir tam priekšrocības ⁽²⁾.
- (14) Īstenojot pamatprogrammas atbalstītos pētniecības pasākumus, būtu jāievēro ētikas pamatprincipi, tostarp tie, kas iekļauti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.
- (15) Ar šo lēmumu attiecībā uz visu pamatprogrammas darbības laiku būtu jānosaka finansējums, kas budžeta lēmējinstītuīcijai ikgadējās budžeta procedūras laikā ir galvenā atsaucē, kā paredzēts 37. punktā Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas Iestāžu nolīgumā (2006. gada 17. maijs) par budžeta disciplīnu un pareizu finanšu pārvaldību ⁽³⁾.

iniciatīvu formulēšanai, izstrādei, īstenošanai un uzraudzībai, pastiprinātu uzmanību pievēršot pētījumiem drošības un drošuma jomā. Šajā sakarā JRC būtu jāturpina darboties kā neatkarīgam Savienības zinātnes un tehnoloģiju etaloncentram tā īpašajās kompetences jomās. JRC jo īpaši vajadzētu būt nepieciešamajām spējām sniegt neatkarīgas zinātniskas un tehniskas zināšanas kodolnegadījumu un kodolavāriju jomā.

- (17) Lai panāktu savstarpēju ieguvumu, ir svarīga Eiropas pētniecības starptautiskā un pasaules dimensija. Būtu jāparedz iespēja pamatprogrammā piedalīties valstīm, kuras šādā nolūkā noslēgušas vajadzīgos nolīgumus, un projektu līmenī būtu jāparedz iespēja tajā uz savstarpēja izdevīguma pamata piedalīties iestādēm no trešām valstīm un starptautiskām zinātniskās sadarbības organizācijām.
- (18) Pamatprogrammai būtu jāveicina Savienības paplašināšanās, sniedzot zinātnisku un tehnoloģisku atbalstu kandidātvalstīm, lai tās varētu īstenot Savienības *acquis* un integrēties Eiropas Pētniecības telpā.
- (19) Komisijas 2009. gada 26. marta paziņojumā par kodollieroču neizplatīšanu ir atzīta JRC nozīme kodoldrošības pētniecības jomā un ar to saistītajos mācību pasākumos.
- (20) Tāpat arī būtu jāveic attiecīgi pasākumi pārkāpumu un krāpšanas novēršanai un zaudēto, kļūdaini izmaksāto vai nepareizi izmantoto līdzekļu atgūšanai saskaņā ar Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 2988/95 (1995. gada 18. decembris) par Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzību ⁽⁴⁾, Padomes Regulu (Euratom, EK) Nr. 2185/96 (1996. gada 11. novembris) par pārbaudēm un apskatēm uz vietas, ko Komisija veic, lai aizsargātu Eiropas Kopienas finanšu intereses pret krāpšanu un citām nelikumībām ⁽⁵⁾, un Padomes Regulu (Euratom) Nr. 1074/1999 (1999. gada 25. maijs) par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (OLAF) ⁽⁶⁾,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Pamatprogrammas pieņemšana

Ar šo laikposmam no 2012. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 31. decembrim pieņem daudzgadu pamatprogrammu pētniecības un mācību pasākumiem kodolenerģijas jomā (turpmāk "pamatprogramma").

2. pants

Mērķi

1. Veicinot Inovācijas savienības izveidi un Eiropas Pētniecības telpas attīstību, pamatprogrammā ievēro Līguma 1. pantā

⁽¹⁾ OV L 358, 16.12.2006., 62. lpp.

⁽²⁾ OV L 90, 30.3.2007., 58. lpp.

⁽³⁾ OV C 139, 14.6.2006., 1. lpp.

⁽⁴⁾ OV L 312, 23.12.1995., 1. lpp.

⁽⁵⁾ OV L 292, 15.11.1996., 2. lpp.

⁽⁶⁾ OV L 136, 31.5.1999., 8. lpp.

un 2. panta a) punktā noteiktos vispārīgos mērķus, īpaši ņemot vērā jautājumus, kas saistīti ar kodoldrošību, drošumu un aizsardzību pret jonizējošo starojumu.

2. Pamatprogramma ietver Kopienas pētniecību, tehnoloģiju izstrādi, starptautisko sadarbību, tehniskās informācijas izplatīšanu, ekspluatācijas pasākumus un mācības, kas tiks noteiktas divās īpašās programmās.

3. Pirmā īpašā programma attiecas uz šādām netiešajām darbībām:

- a) pētniecība kodolsintēzes enerģijas jomā droša, ilgtspējīga, videi nekaitīga un ekonomiski stabila enerģijas avota tehnoloģijas izstrādei;
- b) kodola skaldīšana un aizsardzība pret jonizējošo starojumu ar mērķi veicināt kodola skaldīšanas un citu rūpniecībā, medicīnā un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanā izmantojamo jonizējošo starojuma veidu resursu drošumu.

4. Otrā īpašā programma ir saistīta ar Kopīgā pētniecības centra (JRC) tiešajām pētniecības darbībām kodolatkritumu apsaimniekošanas, ietekmes uz vidi, kodoldrošības un drošuma jomā.

5. Abu īpašo programmu mērķi un vispārējās pamatnostādnes ir izklāstītas I pielikumā.

3. pants

Maksimālais finansējuma apjoms un katrai īpašajai programmai piešķirtā finansējuma īpatsvars

Maksimālais finansējuma apjoms pamatprogrammas īstenošanai ir EUR 2 560 270 000. Šīs summas sadalījums ir šāds:

- a) īpašajai programmai, kas minēta 2. panta 3. punktā un ko paredzēts īstenot netiešo darbību veidā:

— kodolsintēzes pētniecība: EUR 2 208 809 000 ⁽¹⁾,

— kodola skaldīšana, drošība un aizsardzība pret jonizējošo starojumu: EUR 118 245 000;

- b) īpašajai programmai, kas minēta 2. panta 4. punktā un ko paredzēts īstenot tiešo darbību veidā:

— JRC pasākumi kodolenerģijas jomā: EUR 233 216 000.

Sīki izstrādāti noteikumi par Kopienas finansiālo līdzdalību pamatprogrammā ir izklāstīti II pielikumā.

4. pants

Savienības finanšu interešu aizsardzība

Attiecībā uz Kopienas darbībām, ko finansē saskaņā ar šo lēmumu, Savienības tiesību normu pārkāpuma gadījumā, tostarp attiecībā uz pamatprogrammas līgumsaistību pārkāpumu, ko rada kāda uzņēmēja darbība vai bezdarbība un kas kaitē vai varētu kaitēt Eiropas Savienības vispārējam budžetam vai tās pārvaldītiem budžetiem, radot nepamatotus izdevumus, piemēro Regulu (EK, Euratom) Nr. 2988/95 un Regulu (Euratom, EK) Nr. 2185/96.

5. pants

Ētikas pamatprincipi

Visus pamatprogrammas pētniecības pasākumus veic saskaņā ar ētikas pamatprincipiem.

6. pants

Uzraudzība, izvērtēšana un pārskatīšana

1. Komisija pastāvīgi un sistemātiski uzrauga pamatprogrammas un tās īpašo programmu īstenošanu un regulāri ziņo par uzraudzības rezultātiem un izplata tos. 2013. gada sākumā Padomei iesniedz īpašu uzraudzības ziņojumu, kurā ietverta informācija par pamatprogrammas darbībām, kas saistītas ar kodoldrošību un drošumu.

2. Pēc pamatprogrammas pabeigšanas Komisija līdz 2015. gada 31. decembrim veic programmas pamatojuma, īstenošanas un sasniegumu ārējo izvērtēšanu, pieaicinot neatkarīgus ekspertus. Izvērtējuma secinājumus Komisija dara zināmus Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, secinājumiem pievienojot savus apsvērumus.

7. pants

Stāšanās spēkā

Šis lēmums stājas spēkā trešajā dienā pēc tā publicēšanas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

Briselē, 2011. gada 19. decembrī

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
M. KOROLEC

⁽¹⁾ Šajā kopējā finansējuma apjomā tiks paredzēti pietiekami līdzekļi tādiem pasākumiem, kas nav I pielikumā uzskaitīto ITER būvniecības pasākumi.

I PIELIKUMS

ZINĀTNISKIE UN TEHNOLOĢISKIE MĒRĶI, TĒMAS UN PASĀKUMI

IEVADS

Pamatprogrammu veido divas daļas, kas atbilst "netiešajām" darbībām kodolsintēzes enerģijas pētniecības un kodola skaldīšanas, un aizsardzības pret jonizējošo starojumu jomā un JRC "tiešajām" pētniecības darbībām.

I.A. KODOLSINTĒZES ENERĢIJAS PĒTNIECĪBA

Mērķis

Izstrādāt zināšanu bāzi un īstenot ITER kā galveno pasākumu, lai izveidotu drošu, ilgtspējīgu, videi nekaitīgu un ekonomiski stabilu spēkstaciju reaktoru prototipus.

Pamatojums

Kodolsintēze ir potenciāli nozīmīgs veids, kā tuvākajās desmitgadēs Savienībā īstenot ilgtspējīgu un drošu energoapgādi. Veiksmīga kodolsintēzes pilnveide dotu iespēju izmantot drošu, ilgtspējīgu un videi nekaitīgu enerģiju. Eiropas kodolsintēzes pētniecības ilgtermiņa mērķis, kas ietver visus ar kodolsintēzi saistītos pasākumus dalībvalstīs un asociētās trešās valstīs, ir kopīga reaktoru prototipu izveide tām spēkstacijām, kas atbilst minētajām prasībām un ir ekonomiski dzīvotspējīgas.

Stratēģijas galvenā prioritāte ilgtermiņa mērķa sasniegšanai ir ITER būvniecība (liela eksperimentāla iekārta, kas demonstrēs kodolsintēzes enerģijas zinātniski tehnisko iespējamību), kam sekos DEMO – demonstrējuma kodolsintēzes spēkstacija – būvniecība. Paraleli ITER būvniecībai tiks īstenota specializēta pētniecības un izstrādes atbalsta programma ITER vajadzībām, kā arī ierobežoti pasākumi DEMO nepieciešamo tehnoloģiju un fizikālo pamatprincipu izstrādei.

Kodolsintēzes pētniecības un izstrādes pasaules mēroga dimensija ir iekļauta 2006. gada 21. novembra Nolīgumā par ITER Starptautiskās kodolsintēzes enerģijas organizācijas izveidi ITER projekta kopīgai īstenošanai un Nolīgumā starp Japānas valdību un Kopienas par kopīgu plašākas pieejas pasākumu īstenošanu kodolsintēzes enerģijas pētniecības jomā ⁽¹⁾.

Starptautisko sadarbību kodolsintēzes jomā veicina arī astoņi spēkā esoši divpusējie sadarbības nolīgumi starp Kopienas un trešām valstīm.

Pasākumi

1. ITER realizēšana

Šajā sadaļā iekļauti pasākumi kopīgai ITER realizēšanai, jo īpaši attiecībā uz ITER Starptautiskās organizācijas un Eiropas Kopuzņēmuma ITER vajadzībām pārvaldību un personāla nodrošinājumu, vispārēju tehnisko un administratīvo atbalstu, iekārtu un instalāciju būvi, kā arī atbalstu projektam būvniecības laikā.

2. Pētniecība un izstrāde ITER ekspluatācijas sagatavošanai

Specializētas fizikas un tehnoloģiju programmas ietvaros tiks izmantotas JET un citas ar ITER saistītās magnētiskās hermetizācijas iekārtas. Tajā paredzēts novērtēt galvenās ITER tehnoloģijas, konsolidēt ITER projekta izvēles un sagatavoties ITER ekspluatācijai.

3. Ierobežotas tehnoloģiskās darbības DEMO sagatavošanai

Paredzēts arī turpmāk izstrādāt kodolsintēzes materiālus un galvenās kodolsintēzes tehnoloģijas, un turpināsies komandas veiktais sagatavošanas darbs starptautiskās kodolsintēzes materiālu apstarošanas iekārtas (IFMIF) būvniecībai.

4. Pētniecības un izstrādes pasākumi ilgākā laika posmā

Tiks īstenoti ierobežoti pasākumi saistībā ar magnētisko hermetizācijas shēmu uzlabotajām koncepcijām (galvenokārt saistībā ar W7-X stellaratora iekārtas ekspluatācijas sagatavošanu), kā arī saistībā ar teoriju un modelēšanu, kas vērsta uz visaptverošu izpratni par kodolsintēzes plazmu.

5. Cilvēkresursi, izglītība un mācības

Tulītējam un vidēja termiņa ITER vajadzībām, kā arī saistībā ar kodolsintēzes tālāko pilnveidi tiks īstenotas iniciatīvas, kuru mērķis ir sagatavot "ITER paaudzi" – gan saistībā ar šādu personu skaitu un to prasmju loku, gan saistībā ar augsta līmeņa apmācību nodrošināšanu un pieredzes gūšanu.

⁽¹⁾ OV L 246, 21.9.2007., 34. lpp.

6. Infrastruktūra

ITER būs jauna pētniecības infrastruktūra ar spēcīgu Eiropas dimensiju.

7. Inovāciju nodošanas procesi rūpniecības un tehnoloģiju jomā

ITER radīto inovāciju ātrai nodošanai Eiropas rūpniecībā ir nepieciešamas jaunas organizatoriskās struktūras. Šo uzdevumu veiks Kodolsintēzes rūpniecības inovācijas forums, kas izstrādās kodolsintēzes tehnoloģijas ceļvedi un cilvēkresursu pilnveides iniciatīvas, liekot uzsvāru uz inovācijām un potenciālu sniegt jaunus produktus un pakalpojumus.

I.B. KODOLA SKALDĪŠANA, DROŠĪBA UN AIZSARDZĪBA PRET JONIZĒJOŠO STAROJUMU

Mērķis

Izveidot stabilu zinātnisko un tehnisko bāzi, lai paātrinātu praktisko risinājumu attīstību radioaktīvo atkritumu ar ilgu pussabrukšanas periodu drošākai apsaimniekošanai, jo īpaši sekmējot lielāku kodolenerģijas drošību⁽¹⁾, vienlaikus arī veicinot efektivitāti resursu izmantošanas ziņā un kodolenerģijas rentabilitāti, kā arī nodrošināt stabilu un sociāli pieņemamu sistēmu cilvēka un vides aizsardzībai pret jonizējošo starojuma ietekmi.

Pamatojums

Kodolenerģija ir viens no tematiem debatēs par līdzekļiem cīņā pret klimata pārmaiņām un to, kā mazināt Eiropas atkarību no enerģijas importa. Saistībā ar ilgtspējīgas enerģijas avotu struktūras izveidi nākotnē pamatprogramma ar tās izpētes pasākumiem sekmēs arī debates par kodola skaldīšanas enerģijas priekšrocībām un trūkumiem attiecībā uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni. Nodrošinot vēl augstāku drošības līmeni, progresīvākas kodoltehnoloģijas varētu arī piedāvāt iespējas būtiski uzlabot efektivitāti un resursu izmantošanu un radīt mazāk atkritumu nekā pašreizējās konstrukcijas. Kodoldrošības aspektiem tiks pievērsta pēc iespējas lielāka uzmanība.

Joprojām jācenšas nodrošināt, ka augstais drošības līmenis Kopienā tiktu saglabāts arī turpmāk un ka aizsardzības pret radioaktīvo starojumu uzlabošana joprojām ir prioritāra joma. Būtiskākie no jautājumiem ir reaktora darbības drošums un atkritumu ar ilgu pussabrukšanas periodu apsaimniekošana; saistībā ar abiem tiek veikts nepārtraukts darbs tehniskā līmenī, tomēr ir vajadzīgi arī kopēji politiski un sabiedriski centieni. Attiecībā uz visiem radiācijas izmantojuma veidiem – kā rūpniecībā, tā medicīnā – svarīgākais princips ir cilvēka un vides aizsardzība. Visās šeit ietvertajās tematiskajās jomās vissvarīgākais ir nodrošināt augsta līmeņa drošību.

Kopš *Euratom* Septītās pamatprogrammas darbības sākuma ir uzsāktas trīs svarīgas Eiropas iniciatīvas sadarbībai kodolzinātnes un kodoltehnoloģiju jomā. Proti, runa ir par ilgtspējīgas kodolenerģijas tehnoloģijas platformu (*SNETP*), Ģeoloģiskās apglabāšanas tehnoloģijas ieviešanas platformu (*IGDTP*) un Eiropas daudznozaru iniciatīvu par nelielām jonizējošā starojuma devām (*MELODI*). Kā *SNETP*, tā arī *IGDTP* pasākumi ļoti tuvu atbilst energotehnoloģiju stratēģiskajā plānā izvirzītajām prioritātēm, un *SNETP* organizāciju pamatgrupa ir atbildīga par Eiropas ilgtspējīgas kodolrūpniecības iniciatīvas (*ESNI*) īstenošanu. Tās ietver pasākumus, kas ir pamatprogrammas darbības jomā, jo īpaši tiktāl, ciktāl runa ir par kodoldrošību.

Arvien ciešāka kļūst saikne starp *SNETP*, *IGDTP* un *MELODI*, kā arī citiem ieinteresēto personu forumiem Savienības līmenī, piemēram, Eiropas Kodolenerģijas forumu (*ENEF*) un Eiropas Kodoldrošības jomas regulatoru grupu (*ENSREG*), un vajadzības gadījumā ar pamatprogrammas pasākumu palīdzību tiks veidotas jaunas sinerģijas, vienlaikus atgādinot, ka rūpniecības ražojumu un pakalpojumu izstrādē būtu jāfinansē attiecīgajai rūpniecības nozarei.

Pamatprogrammā īpaša uzmanība veltīta tam, lai veicinātu augstu drošības līmeni, ņemot vērā arī starptautisko aspektu. Ņemot vērā valstu programmu pašreizējās ievirzes un atbalstot Savienības intereses kopumā, pamatprogrammas ietvaros arī turpmāk tiks atbalstītas iniciatīvas ar mērķi nodrošināt iekārtu, mācību un mācību iespēju Eiropā turpmāku atbilstību, jo īpaši attiecībā uz kodoldrošību un aizsardzību pret jonizējošo starojumu. Tas vairāk kā jebkas cits nodrošinās atbilstīgu drošuma kultūru.

Pasākumi

1. Galīgo radioaktīvo atkritumu apsaimniekošana

Uz īstenošanu orientēti pētniecības pasākumi saistībā ar visiem pārējiem svarīgākajiem lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu ar ilgu pussabrukšanas periodu dziļās ģeoloģiskās apglabāšanas aspektiem un attiecīgā gadījumā demonstrējumi saistībā ar tehnoloģijām un drošumu, kā arī lai pamatotu vienotu Eiropas redzējumu par galvenajiem jautājumiem saistībā ar atkritumu apsaimniekošanu no izvešanas līdz apglabāšanai.

⁽¹⁾ Uz ikvienu kodoldrošības pētniecības pasākumu attiecas II sadaļa "Kopīgā pētniecības centra (JRC) pasākumi kodolenerģijas jomā".

2. Reaktoru sistēmas

Pētniecība ar mērķi nodrošināt visu attiecīgo reaktoru sistēmu (tostarp degvielas cikla iekārtu), kuras tiek izmantotas Eiropā vai, ciktāl tas nepieciešams, lai Eiropā uzturētu plašas speciālās zināšanas kodoldrošības jautājumos – arī to reaktoru, kurus varētu izmantot nākotnē, drošu darbību, vērojot visu uzmanību uz drošības jautājumiem, tostarp ņemot vērā visus degvielas cikla atkritumu apsaimniekošanas aspektus, piemēram, sadalīšanu un transmutāciju. Papildu pasākumi, lai sekmētu debates par ilgtspējīgu energoavotu struktūru Eiropā.

3. Aizsardzība pret jonizējošo starojumu

Pētījumi par nelielu jonizējošā starojuma devu radīto risku, izmantojumu medicīnā un avāriju pārvaldību nolūkā radīt zinātnisko bāzi stabilai, taisnīgai un sociāli pieņemamai aizsardzības sistēmai, ņemot vērā arī priekšrocības, ko sniedz jonizējošā starojuma lietojums medicīnā un rūpniecībā.

4. Infrastruktūra

Atbalsts galveno pētniecības infrastruktūru izmantojumam, pastāvīgai pieejamībai un savstarpējai sadarbībai iepriekš minētajās prioritārajās jomās.

5. Cilvēkresursi un mācības

Atbalsts zinātniskās kompetences un cilvēkresursu saglabāšanai un turpmākai pilnveidei ar mērķi ilgākā laika posmā kodolenerģijas jomā garantēt atbilstoši kvalificētu pētnieku, inženieru un darbinieku pieejamību.

II. KOPIĢĀ PĒTNIECĪBAS CENTRA (JRC) PASĀKUMI KODOLENERĢIJAS JOMĀ

Mērķis

JRC īpašās kodolenerģētikas programmas mērķis ir izpildīt līgumā noteiktos ar pētniecību un izstrādi saistītos pienākumus, īpašu uzmanību pievēršot kodoldrošībai un aizsardzībai pret jonizējošo starojumu, un gan Komisiju, gan dalībvalstis atbalstīt aizsargpasākumu un neizplatīšanas, atkritumu apsaimniekošanas, kodoliekārtu un degvielas cikla drošuma, vides radioaktivitātes un aizsardzības pret jonizējošo starojumu jomā. JRC arī turpmāk stiprinās savu lomu kā Eiropas līmeņa etaloncentrs informācijas izplatīšanā un profesionāļu un jauno zinātnieku sagatavošanā un izglītošanā, jo īpaši jomās, kas saistītas ar kodoldrošību un drošumu un aizsardzību pret jonizējošo starojumu.

Pamatojums

Ir skaidri redzams, ka jāuzlabo zināšanas, prasmes un kompetence, lai nodrošinātu vajadzīgo jaunākajiem zinātnes sasniegumiem atbilstīgu, neatkarīgu un uzticamu ekspertīzi Savienības politisko iniciatīvu atbalstam kodolreaktoru un degvielas cikla drošuma un kodoldrošības un drošuma aizsargpasākumu jomā. JRC misijā uzsvērtais uz patērētājiem vērtais atbalsts Savienības politiskajām iniciatīvām tiks papildināts ar proaktīvu lomu Eiropas Pētniecības telpā, īstenojot augstas kvalitātes pētniecības pasākumus, kas cieši saistīti ar rūpniecību un citām struktūrām, un izveidojot tīklus ar publiskām un privātām iestādēm dalībvalstīs.

Pasākumi

1. Kodolatkritumu apsaimniekošana un ietekme uz vidi - uzmanība tiks pievērsta neskaidrību mazināšanai un atklātu jautājumu risināšanai saistībā ar atkritumu apglabāšanu, lai izstrādātu efektīvus risinājumus kodolatkritumu ar augstu radioaktivitāti apsaimniekošanai, izmantojot abas galvenās iespējas (tiešā apglabāšana vai atdalīšana un transmutācija). Tiks arī izvērsti pasākumi aktīvu materiālu fizikālo, ķīmisko un citu pamatīpašību labākai izpratnei un modelēšanai, kā arī izstrādāta augstas precizitātes atsauces kodoldatu datubāze kodolenerģētikas un ar kodolenerģētiku nesaistītu jomu (piemēram, medicīnas) vajadzībām. Papildu aizsardzībai pret jonizējošo starojumu tiks īstenota radioaktīvo izotopu dispersijas vides modeļu turpmāka izstrāde saistībā ar vides radioaktivitātes monitoringa testiem, atbalstot valsts monitoringa procesa un sistēmu harmonizāciju.
2. Kodoldrošums – tiks veicināta pētījumu īstenošana par degvielas ciklu drošumu, galveno uzmanību pievēršot pašreizējo Savienībā esošo reaktoru drošumam. Pētījumos uzmanība tiks pievērsta arī reaktoru drošumam jaunās, inovatīvās konstrukcijās, novatorisku degvielas ciklu, ilgākas izdegšanas pakāpes vai jaunu veidu degvielas drošuma un drošības aspektiem. Tas arī veicinās drošības prasību un progresīvu novērtēšanas metožu izstrādi reaktoru sistēmām, kuras ir nozīmīgas saistībā ar kodoldrošību Eiropā. Turklāt JRC koordinēs Eiropas ieguldījumu Ceturtās paaudzes starptautiskā foruma pētniecības un izstrādes iniciatīvā, veicinot integrācijas funkcijas un izplatot pētījumu rezultātus šajā jomā. JRC arī sniegs zinātniskas konsultācijas saistībā ar kodolnegadījumiem un kodolavārijām.
3. Kodoldrošība – turpinās sniegt atbalstu Kopienas saistību izpildei, jo īpaši attīstot metodes degvielas cikla iekārtu kontrolei un īstenojot papildprotokolu, tostarp vides paraugu ņemšanu un integrētos drošības pasākumus, kā arī pasākumus, lai novērstu radioaktīvo un kodolmateriālu plūsmas novirzi saistībā ar šādu materiālu nelegālu tirdzniecību, tostarp ar kodolmateriāliem saistīto tiesu ekspertīzi.

II PIELIKUMS

FINANSĒŠANAS SHĒMAS

Saskaņā ar dalības noteikumiem, kas izstrādāti pamatprogrammas īstenošanai, Kopiena atbalstīs pētniecības un tehnoloģiskās izstrādes, tostarp demonstrējumu pasākumus īpašajās programmās, ar vairāku finansēšanas shēmu palīdzību. Šīs shēmas – vai nu atsevišķi, vai kombinācijā ar citām – tiks izmantotas, lai finansētu dažādas visā pamatprogrammā īstenoto darbību kategorijas.

1. FINANSĒŠANAS SHĒMAS KODOLSINTĒZES JOMĀ

Nemot vērā pētniecības pasākumu īpašo dabu kodolsintēzes jomā, nepieciešams ievērot īpašus noteikumus. Finansiāls atbalsts tiks sniegts pasākumiem, ko veic, pamatojoties uz kārtību, kas noteikta:

- 1.1. asociācijas līgumos starp Komisiju un dalībvalstīm vai pilnīgi asociētām trešām valstīm vai starp Komisiju un vienībām dalībvalstīs vai pilnīgi asociētās trešās valstīs Kopienas kodolsintēzes enerģijas pētniecības programmas daļas izpildei saskaņā ar Līguma 10. pantu;
- 1.2. Eiropas Kodolsintēzes attīstības nolīgumā, kas ir daudzpusējs nolīgums starp Komisiju un dalībvalstu un asociēto trešo valstu organizācijām vai dalībvalstu un asociēto trešo valstu pilnvarotām organizācijām, kas cita starpā nodrošina bāzi tālākai kodolsintēzes tehnoloģiju pētniecībai asociētās organizācijās un rūpniecībā, *JET* iekārtu izmantošanu un Eiropas ieguldījumu starptautiskā sadarbībā;
- 1.3. Eiropas Kopuzņēmumā *ITER* vajadzībām, pamatojoties uz Līguma 45. līdz 51. pantu;
- 1.4. starptautiskos nolīgumos starp Kopieni un trešām valstīm, kas aptver pasākumus kodolsintēzes enerģijas pētniecības un izstrādes jomā, jo īpaši nolīgumos par *ITER* un plašāku pieeju;
- 1.5. jebkuros citos daudzpusējos līgumos starp Kopieni un asociētām organizācijām, jo īpaši Līgumā par personāla mobilitāti;
- 1.6. izmaksu dalīšanas darbībās, lai veicinātu kodolsintēzes enerģijas pētījumus un piedalītos tajos kopā ar struktūrām dalībvalstīs vai ar pamatprogrammu asociētās trešās valstīs, ar kurām nav noslēgts asociācijas līgums.

Papildus minētajiem pasākumiem var veikt darbības cilvēkresursu, zinātnisko darbinieku stipendiju, integrētu infrastruktūras iniciatīvu un īpašu atbalsta pasākumu veicināšanai un pilnveidei, it sevišķi ar nolūku koordinēt kodolsintēzes enerģijas pētniecību, veikt pētījumus šo pasākumu atbalstam un atbalstīt publikācijas, informācijas apmaiņu un mācības, lai veicinātu tehnoloģiju pārņemšanu.

2. FINANSĒŠANAS SHĒMAS CITĀS JOMĀS

Pamatprogrammā ietvertos pasākumus ar kodolsintēzes enerģiju nesaistītās jomās finansē, izmantojot vairākas finansēšanas shēmas. Šīs shēmas – vai nu atsevišķi, vai kombinācijā ar citām – tiks izmantotas, lai finansētu dažādas visā pamatprogrammā īstenoto darbību kategorijas.

Lēmumos par īpašajām programmām, darba programmām un uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus attiecīgi tiks minēts:

- shēmas(-u) veids(-i), ko izmanto, lai finansētu dažādas darbību kategorijas,
- dalībnieku kategorijas (piemēram, pētniecības organizācijas, universitātes, rūpniecības uzņēmumi, valsts iestādes), uz kurām tās attiecas,
- pasākumu veidi (pētniecība, izstrāde, demonstrējumi, mācības, izplatīšana, zināšanu nodošana un tamlīdzīgi pasākumi), ko var finansēt.

Ja var izmantot dažādas finansēšanas shēmas, darba programmās var norādīt finansēšanas shēmu, kas izmantojama attiecībā uz tematu, par kuru publicēts uzaicinājums iesniegt priekšlikumus.

Finansēšanas shēmas ir šādas.

a) To darbību atbalstam, ko galvenokārt īsteno, pamatojoties uz uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus:

1. Sadarbības projekti

Atbalsts pētījumu projektiem, ko veic konsorcijs, kurus veido dalībnieki no dažādām valstīm, jaunu zinātnisko atziņu, jaunu tehnoloģiju, produktu vai kopīgu pētniecības resursu izstrādei. Projektu apjoms, darbības sfēra un iekšējā organizācija katrā jomā un katrā tematā var atšķirties. Projekti var būt dažādi - no neliela vai vidēja mēroga specifiskām pētniecības darbībām līdz plašākiem integrētiem projektiem, kas mobilizē ievērojamu resursu apjomu iepriekš noteikta mērķa sasniegšanai. Projekta darba plānos tiks iekļauts atbalsts pētnieku sagatavošanai un profesionālajai izaugsmei.

2. Izcilības tīkli

Atbalsts kopīgām pētniecības programmām, ko īsteno vairākas pētniecības organizācijas, kuras integrē savus pasākumus noteiktā jomā, un ko veic pētniecības grupas, sadarbojoties ilgākā laikposmā. Lai īstenotu šīs kopīgās pētniecības programmas, attiecīgajām organizācijām būs jāuzņemas oficiālas saistības. Projekta darba plānos tiks iekļauts atbalsts pētnieku sagatavošanai un profesionālajai izaugsmei.

3. Koordinācijas un atbalsta darbības

Atbalsts pasākumiem, kuru mērķis ir koordinēt vai atbalstīt pētniecību (tīklu veidošana, apmaiņa, pētniecības infrastruktūras starptautiska pieejamība, pētījumi, konferences, atbalsts jaunas infrastruktūras būvniecībai u. tml.) vai veicināt cilvēkresursu pilnveidi (piemēram, tīklu veidošana un mācību programmu izstrāde). Šīs darbības var īstenot, izmantojot arī citus veidus, ne tikai uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus.

b) To darbību atbalstam, ko īsteno, pamatojoties uz Padomes lēmumiem un saskaņā ar Komisijas priekšlikumu; Kopiena sniegs finansiālu atbalstu šādām dažādu avotu finansētām liela mēroga iniciatīvām:

— finansiālais ieguldījums kopuzņēmumu dibināšanai, pamatojoties uz Līguma 45. līdz 51. pantā izklāstīto kārtību un noteikumiem,

— finansiāls ieguldījums jaunas Eiropas nozīmes infrastruktūras izstrādei.

Kopiena īsteno finansēšanas shēmas saskaņā ar noteikumiem, kas Padomes Regulā (Euratom) Nr. 139/2012 (2011. gada 19. decembris), ar ko paredz noteikumus par uzņēmumu, pētniecības centru un augstskolu dalību Eiropas Atomenerģijas kopienas pamatprogrammas netiešajās darbībās un par pētījumu rezultātu izplatīšanu (2012.–2013. gads) ⁽¹⁾, ietverti attiecībā uz uzņēmumu, pētniecības centru un universitāšu dalības noteikumiem, saskaņā ar attiecīgiem valsts atbalsta instrumentiem, jo īpaši nostādnēm par valsts atbalstu pētniecībai un izstrādei, kā arī saskaņā ar starptautiskiem noteikumiem šajā jomā. Saskaņā ar šīm starptautiskajām nostādnēm finansiālās līdzdalības apjoms un veids būs jāņem vērā katrā atsevišķajā gadījumā, jo īpaši, ja ir pieejams finansējums no citiem valsts sektora avotiem, tostarp citiem Savienības finansējuma avotiem, piemēram, Eiropas Investīciju bankas.

Dalībniekiem, kuri piedalās netiešā darbībā, kas tiek īstenota mazāk attīstītā reģionā (konverģences reģioni, kā tie definēti 5. pantā Padomes Regulā (EK) Nr. 1083/2006 (2006. gada 11. jūlijs), ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu ⁽²⁾, tostarp reģioni, kas var pretendēt uz struktūrfondu finansējumu saskaņā ar konverģences mērķi, un reģioni, kas var pretendēt uz Kohēzijas fonda finansējumu, kā arī attālāki reģioni), iespēju un vajadzības gadījumos tiks mobilizēts papildfinansējums no struktūrfondiem.

3. TIEŠĀS DARBĪBAS – KOPĪGAIS PĒTNIECĪBAS CENTRS

Kopiena uzdos JRC īstenot pasākumus, kas saukti par tiešajām darbībām, atbilstīgi Padomes Lēmumam 2012/95/Euratom (2011. gada 19. decembris) par īpašo programmu, kas īstenojama ar Kopīgā pētniecības centra tiešajām darbībām un ar ko īsteno Eiropas Atomenerģijas kopienas pamatprogrammu kodolpētniecības un mācību pasākumiem (2012.–2013. gads) ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Sk. šā Oficiālā Vēstneša 1. lpp.

⁽²⁾ OV L 210, 31.7.2006., 25. lpp.

⁽³⁾ Sk. šā Oficiālā Vēstneša 40. lpp.